

ВІДГУК
офіційного опонента — доктора педагогічних наук,
професора кафедри теорії та історії музичного виконавства
Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського
Юника Дмитра Григоровича
на дисертаційну роботу Тянь Лінь «Методика формування вокально-
технічних умінь майбутнього вчителя музики у процесі фахового навчання»,
подану на здобуття наукового ступеня
доктора філософії з галузі знань 01 — Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

1. Актуальність обраної теми дисертації та її зв'язок з науковими планами, програмами та темами.

Потреба суспільства у розробці й застосуванні ефективних підходів до підготовки висококваліфікованих та конкурентоздатних творчих фахівців викликана реформуванням освіти у контексті вимог ХХІ століття. Вирішальним фактором є спрямування музичної освіти в стратегічному аспекті на формування вокально-технічних умінь майбутнього вчителя музики у процесі професійного навчання, оскільки без досконалого володіння такими уміннями неможлива робота з класом, шкільним хоровим колективом або учнівським вокальним ансамблем над пісенним вокально-хоровим репертуаром, коли важливість особистісної демонстрації вчителем музики пісень, хорових партій або їх фрагментів є аксіоматичною. Володіння вчителем музичного мистецтва вокально-технічними уміннями було і залишається показником професійної компетентності. Тому формування вокально-технічних умінь в студентів музично-педагогічних ЗВО є одним із центральних завдань фахового навчання, що усвідомлюється науковцями у галузі теорії та методики мистецької освіти як цілком іманентна проблема, що впливає безпосередньо із самої природи педагогіки мистецтва. З огляду на вищезазначене тема дисертаційного дослідження Тянь Лінь «Методика формування вокально-технічних умінь майбутнього вчителя музики у процесі фахового навчання» є актуальною як з

теоретичних, так і з практичних міркувань.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, їх достовірність та наукова новизна.

Високий ступінь достовірності результатів дослідження обраної проблеми Тянь Лінь підтверджується методологічною й теоретичною обґрунтованістю вихідних позицій представленої роботи, ґрунтовним теоретичним аналізом основних понять за темою дисертації, а саме: «уміння особистості», «вокальна техніка», «вокально-технічні уміння майбутнього вчителя музики», «сутність та педагогічний потенціал фахового навчання майбутнього вчителя музики» тощо. Окрім цього, достовірність результатів дисертаційної роботи також підтверджується не тільки різноманітністю науково-теоретичної та методологічної бази дослідження, а й виявленням причинно-наслідкових зв'язків між фізіологічним та психологічним аспектами формування вокально-технічних умінь, між теоретичними знаннями у галузі вокальної педагогіки та виконавства і практичною можливістю студентів втілити ці знання під час навчальної діяльності у процесі набуття вокально-технічних умінь.

Отриманню достовірних і обґрунтованих результатів сприяло застосування відповідного меті та завданням інструментарію дослідження, який складається із вдало підібраних авторкою теоретичних й емпіричних методів наукового пізнання. Дисертаційна робота базується на широкій джерельній базі (дисертаційні дослідження, автореферати, монографії, наукові статті у періодичних вітчизняних та зарубіжних виданнях, матеріали науково-практичних конференцій, круглих столів, електронних видань тощо), що висвітлюють абсолютно різні підходи та іноді протилежні погляди на розуміння означеної проблеми. Це дозволяє вести мову про належний рівень обґрунтованості наукових положень, отриманих результатів та вироблення методичних рекомендацій.

Обробка та критичний аналіз теоретичного матеріалу, а також проведені

емпіричні дослідження лягли в основу запропонованих авторкою положень і висновків щодо реальних шляхів формування вокально-технічних умінь майбутнього вчителя музики, створення сприятливих, мотивуючих обставин фахового навчання, які забезпечують отримання запланованого результату щодо набуття студентами належного рівня сформованості досліджуваного феномену.

На основі аналізу науково-теоретичних основ актуальної проблеми педагогіки мистецтва, а також проведеного емпіричного дослідження щодо ефективності запропонованої методичної моделі Тянь Лінь запропонувала і впровадила сукупність авторських методів, засобів і прийомів для формування кожного з вокально-технічних умінь, ефективність якої підтверджується порівняльним аналізом результатів констатувального, контрольного та формувального експериментів.

Наукова новизна результатів дослідження простежується в тому, що дисертаційна робота Тянь Лінь є однією з найуспішніших спроб в Україні не просто точно визначити зміст комплексу вокально-технічних умінь, а й класифікувати досить велику кількість означених умінь у групи відповідності до функцій, які є певними об'єднувачими стрижнями.

Група технологічно-позиційних умінь, об'єднана функцією координації вокальної фонації й слухових уявлень, нараховує в своєму змісті 9 відповідних вокально-технічних умінь, серед яких уміння точного відтворення звуковисотного та ритмічного малюнку музичного матеріалу, уміння повноцінного набору та розподілу співацького дихання, уміння варіативного застосування головних та грудних резонаторів тощо.

Група комунікативно-виражальних умінь, об'єднана функцією музичної комунікації, інтегрує у своєму змісті 4 вокально-технічні уміння, серед яких: артикуляційно-дикційні уміння, що представляють вербальний аспект музичної комунікації; уміння пластичного інтонування мелодії, що втілюють виражальний музично-виконавських аспект музичної комунікації; уміння щодо формування

«вокального» роту, які забезпечують невербальний мімічний аспект музичної комунікації; а також уміння щодо мімічного, жестикуляційно-пластичного втілення характеру вокального твору, що уособлюють невербальний мімічно-жестикуляційний аспект музичної комунікації.

Група інтерпретаційно-втілюючих умінь, об'єднана функцією постановки і розв'язання музично-виконавських завдань художньої інтерпретації, включає 10 вокально-технічних умінь, систематизованих згідно до інформаційно-мистецтвознавчої, аналітично-теоретичної, проєктивно-концептуальної, репетиційно-тренувальної, виконавсько-продуктивної, рефлексивно-оцінювальної, наведених у підрозділі 1.2. у таблиці 1.1.

Наукову цінність з позицій наукової новизни представляє собою *теоретично обґрунтована, розроблена та експериментально перевірена модель експериментальної методики*, що інтегрує сукупність принципів, педагогічних умов, етапів, методів, прийомів, засобів і форм опанування студентами вокально-технічними вміннями у процесі фахового навчання. Авторкою не тільки спроектовано означену модель, а й розроблено методику педагогічної діагностики рівня сформованості досліджуваного феномену з *уточненням* сутності понять «вокально-технічні вміння», «висока співацька позиція», «професійна компетентність вчителя музики», «вокально-педагогічна компетентність вчителя музики», сутність та «педагогічний потенціал фахового навчання» майбутнього вчителя музики. У роботі *подальшого розвитку* набули фази інтерпретаційної діяльності, педагогічні умови та основні етапи формування вокально-технічних умінь, а також сукупність методів, засобів і прийомів формування вокально-технічних умінь майбутнього вчителя музики у процесі фахового навчання.

Таким чином, вважаємо за доцільне *підтвердити новизну наукових результатів* Тянь Лінь, пов'язану з теоретичним обґрунтуванням та експериментальною перевіркою ефективності педагогічних умов, а також

розробкою моделі формування музично-граматичної компетентності учнів.

3. Значущість результатів дослідження для науки і практики.

Значущість одержаних Тянь Лінь результатів для педагогічної науки полягає у:

- теоретичному обґрунтуванні, розробленні та упровадженні моделі експериментальної методики формування вокально-технічних умінь майбутнього вчителя музики у процесі фахового навчання, ефективність якої була доведена під час дослідно-експериментальної роботи, зокрема, під час проведення констатувального, контрольного та формувального експериментів;

- поглибленні науково-теоретичних уявлень щодо сутності понять «вокально-технічні уміння майбутнього вчителя музики», «висока співацька позиція»;

- уточненні змісту понять «професійна компетентність вчителя музики», «вокально-педагогічна компетентність вчителя музики», «сутність та педагогічний потенціал фахового навчання майбутнього вчителя музики»;

- потенційному застосуванні розробленої методологічної бази, що інтегрує комплексний, особистісно-орієнтований, компетентнісний, діяльнісний та контекстний підходи, для проведення подальших наукових досліджень у царині як фахової підготовки, так і підвищення кваліфікації учителів музичного мистецтва;

- можливості повної або часткової екстраполяції розробленого методичного забезпечення з формування вокально-технічних умінь майбутнього вчителя музики у процес фахового навчання солістів-вокалістів музичних інститутів та академій;

- можливості використання низки новаційних положень дисертації, авторських методів та прийомів вокальної та вокально-хорової роботи під час розроблення навчально-методичних посібників, методичних рекомендацій, типових, робочих та освітніх програм з вокальних та вокально-хорових

навчальних курсів.

4. Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність встановленим вимогам щодо оформлення такого типу наукових праць.

Структура роботи є логічною, відрізняється збалансованістю обсягу розділів та підрозділів, узгодженістю поставлених завдань дослідження і сформульованих висновків. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з розділів, списку використаних джерел до кожного з розділів, додатків.

Зміст й оформлення дисертації відповідають вимогам Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167. Зміст дисертації написано грамотно, стиль викладу матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій доступний для їх сприйняття.

Основні положення дисертації Тянь Лінь повно висвітлені в 5 наукових публікаціях, з яких 3 статті опубліковано у наукових фахових виданнях України з педагогіки, 1 стаття у науковому міжнародному виданні з педагогіки, 1 стаття в збірці матеріалів міжнародної науково-практичної конференції.

5. Дискусійні положення/зауваження до дисертації.

Відзначаючи наукову вартість і практичну значимість дисертаційного дослідження Тянь Лінь, слід висловити ряд зауважень/побажань.

1. У дисертації охарактеризовано й конкретизовано змістове наповнення групи технологічно-позиційних умінь, яка забезпечує володіння майбутнім вчителем музики технологією правильного вокального звукоутворення на основі здатності до співу у «високій співацькій позиції». Більш того, було теоретично обґрунтовано і створено авторське визначення високої співацької позиції. Виникає питання: чому не деталізовано специфіку взаємодії механізмів функціонування цього феномену?

2. Під час класифікації вокально-технічних умінь майбутнього вчителя

музики, згідно до трьох груп технологічно-позиційних, комунікативно-виражальних та інтрепретаційно-втілюючих умінь, зазначено, що функція рефлексії є вельми важливою, оскільки забезпечує динаміку сформованості кожної з груп. Це подано також на рисунку 1.1 у розділі I. Отже, було б доцільним відобразити значущість цієї функції в розробленій методиці.

3. У підрозділі 2.1 представленої дисертації зазначено, що підґрунтям для ефективності процесу фахового навчання є цілеспрямована організація професорсько-викладацьким складом таких обставин, в яких формування вокально-технічних умінь відбувається у контексті усвідомленої, перманентної вмотивованості майбутніх учителів музичного мистецтва щодо необхідності «взяття бар'єрів» у галузі певних вокально-технічних труднощів під час тривалого процесу вокальної навчальної діяльності. У підрозділі 3.2 наведено конкретні методи мотивації фахового навчання. Водночас доцільно було б теоретично обґрунтувати і конкретизувати послідовність педагогічних дій у напрямі формування означеної вище вмотивованості.

4. Не викликає сумніву висунута Тянь Лінь теза, що ступінь сформованості вокально-технічних умінь майбутнього вчителя музики є якісним показником цілісного динамічного утворення, однією з характеристик цього комплексу, тому їх доцільно розглядати в контексті інтеграційності, що забезпечує гармонійний розвиток усіх трьох груп вокально-технічних умінь, а також комплексний вокальний та інтелектуально-творчий розвиток його особистості (підрозділ 1.2). Натомість, методичне забезпечення означеної інтеграції залишилось поза увагою дисертантки.

5. Авторкою дисертаційної роботи ретельно описано групу інтерпретаційно-втілюючих вокальних умінь майбутнього вчителя музики, де критерієм їх сформованості визначено міру творчої результативності щодо моделювання і втілення інтерпретаційного концепту вокального твору. Разом з тим, роль та значення виконавської надійності в означеному процесі не розкрито, хоча саме

від рівня сформованості у нього такої властивості залежить успішність професійної діяльності.

Втім, зазначені вище зауваження/побажання не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи. Їй притаманні оригінальність, наукова новизна, високий теоретико-методологічний рівень, глибина підходів до визначення сутності та педагогічного потенціалу фахового навчання майбутніх учителів музики з урахуванням навчального середовища для розроблення педагогічних умов і принципів формування вокально-технічних умінь у студентів мистецьких факультетів ЗВО.

Висновок. Дисертаційна робота Тянь Лінь *«Методика формування вокально-технічних умінь майбутнього вчителя музики у процесі фахового навчання»* є завершеним науковим дослідженням, виконаним авторкою самостійно на актуальну тему. Проведення цього дисертаційного дослідження дозволило отримати нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують важливе наукове завдання, яке полягає в теоретичному обґрунтуванні й експериментальній перевірці моделі експериментальної методики формування вокально-технічних умінь майбутнього вчителя музики у процесі фахового навчання.

Враховуючи актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість і вірогідність, а також значну практичну цінність сформульованих положень і висновків, слід констатувати, що дисертаційна робота *«Методика формування вокально-технічних умінь майбутнього вчителя музики у процесі фахового навчання»* відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог щодо оформлення дисертації» (zareєстрованого в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2017 року за № 155/30023), а також вимогам пунктів 9–18 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року

№ 167), а її автор — Тянь Лінь — заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 — Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

04.01.2022 р.

Офіційний опонент:

**доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри теорії та історії
музичного виконавства Національної
музичної академії України
імені П. І. Чайковського**

Д. Г. Юник

**Проректор з наукової роботи
Національної музичної академії
України імені П. І. Чайковського**

А. Я. Скорик

Д. Г. Юник
Підпис *А. Я. Скорик*
Засвідчую: начальник загального відділу
Національної музичної академії
України імені П. І. Чайковського